

POSUDEK VEDOUCÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autorka práce: Aneta Irová

Název práce: Vzájemný vztah sebehodnocení a metakognice u žáků a žákyň 5. třídy základní školy

Bakalářská práce představuje případovou studii jedné třídy 1. stupně ZŠ, v které autorka prozkoumala vztah mezi sebehodnocením a metakognicí. Práce je vcelku originálním příspěvkem k výzkumům metakognitivního rozvoje.

Ve školní praxi jsou již poměrně rozšířené různé formy sebehodnocení žáků. Představou je, že jsou-li děti schopné adekvátně hodnotit své školní výkony, posiluje to jejich zodpovědnost za učení a autoregulaci, která má zase pozitivní dopady na motivaci, a tedy i úsilí investované do učení. Zařazovat sebehodnocení do výuky se již řada vyučujících naučila – používají čtvrtletní sebehodnotící formuláře nebo rychlý odhad správnosti svého výkonu po jednotlivých úkolech pomocí semaforu či jiných symbolů.

Naopak metakognice představuje téma obtížné svojí novostí i vysokou komplexností. Rozvoj metakognice vyžaduje systematické, dlouhodobé a mnohoúrovňové aktivity, k nimž většina vyučujících nemá dostatek kompetencí ani prostoru. Definice metakognice zahrnuje také schopnost monitorovat a správně posoudit svůj postup při plnění úkolu. To znamená, že podporou sebehodnocení by mělo docházet také k rozvoji metakognice. Současně by mělo platit, že žáci se schopností přesného sebehodnocení by měli vykazovat i vyšší míru rozvinutí metakognice. Právě tuto otázku si Aneta Irová položila. Jedná se o téma relevantní jak pro školní praxi, tak i pro teorii metakognice.

Design případové studie zahrnoval sběr dat prostřednictvím široké škály metod: 1) didaktické testy, 2) sebehodnotící otázky mapující odhad správnosti řešení jednotlivých úloh, 3) dotazníky mapující rozvinutí metakognice, 4) prospěch, 5) rozhovor s učitelkou a 6) pozorování. Autorka navíc data sbírala ve dvou časových okamžicích s rozstupem několika měsíců, čímž mohla jednak zvýšit reliabilitu dat a jednak se mohla v analýze zabývat vlivem času, resp. vývoje metakognitivní regulace. Design je poměrně komplikovaný, což je ale dáno explorativním zaměřením studie.

Oceňuji, že se Aneta v množství dat neztratila. Naopak byla velmi precizní, výzkum držela v jasných kolejích. Velmi dobře se pohybovala ve školním terénu a navázala vztah s učitelkou i dětmi. Její vstřícný přístup a vysoká spolehlivost (profesionalita) byla učitelkou velmi kvitována. Zároveň však bylo pro Anetu náročné držet si v takovém vztahu odstup od zkoumaného tématu, na čemž doporučuji do budoucna zapracovat.

Nejen při sběru dat, ale také v tvorbě teoretických východisek a následné analýze byla autorka systematická a pracovala s dostatečným časovým předstihem. Využívala velké množství zdrojů, včetně cizojazyčných, z nichž hlavní poznatky přehledně představila v jednotlivých kapitolách. Text teoretických východisek považuji za zdařilý. V budoucích pracích doporučuji ještě větší úsilí věnovat usouvztažnění hlavních konceptů (pojmu) a neobávat se více zapojovat vlastní autorský pohled s kritickým odstupem.

V analýze se autorka zaměřila primárně na sebehodnocení a metakognici z kvantitativního hlediska. Další proměnné použila k třídění žákovského souboru a ke kontextualizaci výsledků. Analýza rozhovoru a pozorování není tak hluboká a má spíše doplňkový charakter. Celkově ale data tvoří bohatou mozaiku. Autorka výsledky představuje přehledně v jednotlivých kapitolách. Struktura se mi líbí,

avšak zároveň si kladu otázku, zda není až natolik silná, že brzdí vzájemné provazování zjištění. Práci by prospěl určitý odstup a volnost, k němuž jistě autorka dospěje časem. Na úrovni bakalářské práce je v pořádku, že se pro ni prioritou stala jasná organizace datového souboru.

Výsledky prokázaly, že úroveň přesnosti sebehodnocení a rozvinutí metakognice spolu souvisí a že žáci s vyššími znalostmi a dovednostem dle použitých didaktických testů i dle známek na vysvědčení vykazovaly vyšší míru přesnosti sebehodnocení i metakognice. Tyto závěry odpovídají původnímu očekávání, které má teoretické opodstatnění. Výsledky dále ukázaly, že obě oblasti jsou cíleně rozvíjeny učitelkou. Pokud by autorka provedla šetření i v jiných třídách, mohla by usuzovat na vztah mezi učitelským vedením a mírou rozvinutí metakognice a sebehodnocení u žáků. To ve stávajícím designu možné není, ale i přesto údaje o učitelském vedení jsou zajímavé z hlediska konkrétních technik používaných učitelkou, jejichž efektivitu by bylo možné v budoucích výzkumech cíleně ověřovat.

Otázky k obhajobě:

- S kterými aspekty metakognice podle vám blízké teoretické konceptualizace nejsilněji souvisí sebehodnocení? Jak?
- Jak doporučujete, aby bylo s rozvojem sebehodnocení a metakognice nakládáno směrem k pedagogické praxi?
- Jaký cíl a design pokračujícího výzkumu byste doporučovala?

Závěr: Bakalářská práce Anety Irové je zdařilá a splňuje požadavky na závěrečné práce. Studentka v ní prokázala schopnost práce s odbornou literaturou a badatelské dovednosti. Bakalářská práce je aktuální a přínosná. Spolupráce se studentkou během přípravy práce hodnotím jako velice dobrou, studentku oceňuji za její preciznost, systematičnost a vstřícnost. Bakalářskou práci doporučuji k obhajobě.

V Praze, 10. 5. 2024

Irena Smetáčková

